

"І ПОВЕЛІВ ГЕНЕРАЛ ОРДЕНУ..."

У 1804 р., згідно даних дослідника Толстого, у кляшторі мешкали 10 ченців (пізніше їх кількість зменшилась до 6) і якийсь час, можливо, тільки інколи, функціонували студії для чернечої молоді. Щодо парафіяльної школи, то її (хоч, певно, і не завжди) базиліани утримували аж до 1831 р. Наразі можна навести лиш кілька дат цього періоду.

Хронологічно перша — 1816 р. Тоді монастирські книги були взяті в православну Острозьку семінарію, опісля переведену до Кременця.

Пізніше, у 1821 р., в Гощі налічувалось 17 учнів. Така ж кількість мала бути і в наступному році, а, крім того, в пансіоні — 7. 1824 р. в школі (інше, не польське джерело іменує заклад двокласним училищем) викладали 3 вчителі. 3-поміж дисциплін (це теж не польські дані) виділялись читання, письмо, арифметика, географія, російська та ази латинської і французької мов.

Школі, що функціонувала зазначеного періоду при монастирі, «складали подяку», вона вважалася не останньою серед собі подібних. Тоді ж тут знаходився пансіон, де на кошти ордену утримувались 6 бідних шляхетських дітей.

Найвидатнішим вихованцем Гощанської базиліанської школи був уже згаданий єпископ Красинський, який навчався тут, напевно, в 1820-22 рр. Про своє перебування в Гощі він розповідає так: «Коли я уже навчився читати, мене віддали до базиліанської школи в Гощі, де я жив у пансіоні під опікою отця Теодозія Фурсевича, який мене ґрунтовно навчив відмінам та відмінюванню дієслів... У базиліан я добре ознайомився з латинськими відмінами і дієвідмінами, а до того знав напам'ять, від дошки до дошки, біблійну історію Флеура, моральну науку Поплавського, граматику за перший клас Копчинського і географію Шацфаера; з тим запасом знань був відданий до Межиріча».

Беручи до уваги майбутні науково-літературні досягнення Красинського, мабуть, буде доречно навести його короткий життєпис. Походив єпископ, проповідник, філолог, поет і публіцист зі старшої парості відомої та заслуженої фамілії Корвин-Красинських герба Слєповрон, від серпського (1573 р.) каштеляна Ольбрахта. В роду були гетьмани, коронні підканцлери, воєводи, генерали, письменники (зокрема класик З.Красинський), а одна його представниця породичалася навіть з королівським сином.

Наш Красинський з'явився на світ 24 грудня 1810 р. у Велничах Дубенського повіту Волинської губернії. При хрещенні йому дали ім'я Адам-Станіслав. В 1822 р., після навчання в Гощанській базиліанській школі, вступив до другого класу школи у Межирічах, яку закінчив в липні 1827 р. Відчувши у собі потяг до духовного сану, юнак здійснив піарський постриг і відбув дворічне послушництво в Любешові. Затим вчився там до 1835 р. і пізніше рік — теж у піарських школах — у Вількомежі. З Вількомежа молодий священик приїхав до Вільно (нині — столиця Литви Вільнюс), де пройшов секуляризацію. Наступний щабель духовної кар'єри — викладання у Петербурзі при костьолі св. Станіслава (1837-39 рр.). Відтак — знову Вільно, де у 1839-42 рр. правив у кафедральному соборі. 1842 р. отець Красинський прийняв душпастирство в Гедройцях, що тривало до 1853 р. Досягнувши великих

Беручи до уваги майбутні науково-літературні досягнення Красинського, мабуть, буде доречно навести його короткий життєпис. Походив єпископ, проповідник, філолог, поет і публіцист зі старшої парості відомої та заслуженої фамілії Корвин-Красинських герба Слеповрон, від серпського (1573 р.) каштеляна Ольбрахта. В роду були гетьмани, коронні підканцлери, воеводи, генерали, письменники (зокрема класик З.Красинський), а одна його представниця породичалася навіть з королівським сином.

Наш Красинський з'явився на світ 24 грудня 1810 р. у Велничих Дубенського повіту Волинської губернії. При хрещенні йому дали ім'я Адам-Станіслав. В 1822 р., після навчання в Гощанській базиліанській школі, вступив до другого класу школи у Межирічах, яку закінчив в липні 1827 р. Відчувши у собі потяг до духовного сану, юнак здійснив піарський постриг і відбув дворічне послушництво в Любешові. Затим вчився там до 1835 р. і пізніше рік — теж у піарських школах — у Вількомежі. З Вількомежа молодий священник приїхав до Вільно (нині — столиця Литви Вільнюс), де пройшов секуляризацію. Наступний щабель духовної кар'єри — викладання у Петербурзі при костьолі св. Станіслава (1837-39 рр.). Відтак — знову Вільно, де у 1839-42 рр. правив у кафедральному соборі. 1842 р. отець Красинський прийняв душпастирство в Гедройцях, що тривало до 1853 р. Досягнувши великих успіхів на посаді колезького асесора у Петербурзі, куди повернувся знову, написав затим науковий трактат, склав необхідний екзамен та 1858 р. здобув ступінь доктора теології Петербурзької римсько-католицької академії. Там же упродовж року викладав у якості професора, а 1 лютого 1859 р., отримавши сакру, став єпископом Вільно.

Чотири з лишком роки по тому злет Красинського різко обірвався: причетний до Польського повстання 1863-64 рр., він опинився аж у Вятці, де перебував на засланні рівно 20 літ, до літа 1883 р. І лиш на початку липня цього року єпископ повернувся у Польщу, до Кракова, де й раптово помер у перші дні травня 1891 р. Несподівана смерть Красинського стала причиною того, що його гроші — понад 100 тис. австрійських флоринів — успадкував його рідний син, за вірою і переконанням росіянин...

З-поміж найкращих творів єпископа Красинського — «Новий літературний щорічник» за 1838 і 1843 рр. (Петербург), «Віршувальна майстерність Горація» (переклад з латинської. Вільно, 1835), «Польська грамати́ка для дітей» (Вільно, 1837; кілька видань), «Слово о полку Ігоревім у польському перекладі» (Петербург, 1856), «Альцог. Історія Церкви» (переклад з німецької. Петербург, 1856), «De versionibus Sacrae scripturae in vernaculum Polonorum idioma» (докторська дисертація. Петербург, 1858), «Канонічне право» (Вільно, 1861), «Словник польських синонімів» (написаний у Вятці, виданий Краківською академією 1885 р.). А ще ж було багато різноманітних статей в «Петербургському тижневику», інших періодичних виданнях...

Крім єпископа Красинського, наразі можна назвати заледве кілька імен базиліан, про котрих точно відомо, що вони у ХІХ ст. перебували в Гощі.

Юрій КУЗЬМІН.

(Продовження. Поч. у №№92, 93).